

En person har utan föregående kallelse hämtats till förhör i ett ärende om kontaktförbud utan att det fanns grund för det och därefter placerats i ett låst väntrum utan stöd i lag

Beslutet i korthet: I ett ärende om kontaktförbud beslutade en åklagare att den person mot vilken förbudet avsågs gälla skulle hämtas till förhör utan föregående kallelse. I beslutet kom personen att anges som misstänkt. Polisen verkställde hämtningen och förde personen till arresten där han placerades i ett låst väntrum i väntan på förhöret.

JO anser att det inte kommit fram någon omständighet som talade för att mannen inte skulle ha följt en kallelse eller med anledning av en kallelse skulle ha försvårat utredningen. JO anser att det därför saknades grund för att hämta mannen till förhör utan föregående kallelse, särskilt som hämtning av någon som inte är misstänkt endast bör äga rum när det finns skäl av särskild vikt för en sådan åtgärd. JO anser även att andra alternativ än hämtning utan föregående kallelse borde ha övervägts. JO konstaterar också att åklagarens beslut om hämtning till förhör var bristfälligt motiverat och dokumenterat. JO kritiserar åklagaren för dessa brister.

JO konstaterar vidare att mannen inte var misstänkt för brott och att det därför inte fanns lagstöd för att placera honom i ett låst väntrum i arresten i väntan på förhöret. Det är dock oklart vilken information som det ansvariga polisbefälet hade fått om varför mannen hämtats. JO anser att Polismyndigheten inte kan undgå kritik för att mannen placerades i det låsta väntrummet.

Polismyndigheten kritiseras också för brister vid handläggningen av ansökan om kontaktförbudet innan den lämnades över till Åklagarmyndigheten.

Bakgrund

AA är dömd till ett längre fängelsestraff för allvarlig våldsbrottslighet mot en viss person (skyddspersonen). Under verkställigheten av fängelsestraffet begick han på nytt brott mot skyddspersonen. Han meddelades den 27 februari 2018 förbud att besöka eller på annat sätt ta kontakt med skyddspersonen eller att följa efter denna (kontaktförbud). Kontaktförbudet gällde t.o.m. den 26 februari 2019.

Skyddspersonen ansökte om förlängning av kontaktförbudet i en ansökan per e-post till Polismyndigheten den 12 februari 2019. Ansökan kom in till polisen,

registraturen i polisregion Stockholm, som samma dag vidarebefordrade den till registraturen i polisregion Öst. Där fanns det sedan tidigare ett öppet ärende om kontaktförbud. Därifrån skickades ansökan till polisen i Sörmland. Under den 13 och 14 februari hade tjänstemän inom Polismyndigheten kontakt med varandra för att få klarhet i var ansökan skulle handläggas. Den 14 februari vidarebefordrades ansökan till polisen i Katrineholm. Därefter dröjde det till den 21 februari innan en tjänsteman återupptog handläggningen av ansökan och efterfrågade bilagor till den. Registraturen i polisregion Öst skickade samma dag alla bilagor till polisen i Katrineholm. Ansökan skickades därefter tillsammans med bilagorna tillbaka till registraturen i polisregion Stockholm.

Fredagen den 22 februari 2019 registrerades ansökan och övriga handlingar i Polismyndighetens ärendehanteringssystem och lämnades över till Åklagarmyndigheten. Ärendet fördelades på en åklagare som bedömde att det behövde hanteras under den förestående helgen eftersom kontaktförbudet snart löpte ut. Ansökan lämnades därför över till jouråklagaren, vice chefsåklagaren BB, under eftermiddagen den 22 februari.

På kvällen den 22 februari beslutade BB att AA skulle hämtas till förhör utan föregående kallelse för att höras om sin inställning till ett förlängt kontaktförbud. På morgonen den 23 februari lämnades ärendet över till en annan åklagare, som avlöste BB som jouråklagare.

AA kunde knytas till en adress i Göteborg och polisen i Stockholm bad därför polisen i Göteborg om hjälp med att verkställa hämtningsbeslutet. En polispatrull i Göteborg beordrades att hämta AA till förhör den 23 februari. Patrullen hämtade AA i hans bostad samma dag och körde honom till arresten.

Stationsbefälet, polisinspektören CC, tog emot AA i arresten och beslutade att AA skulle placeras i ett låst väntrum mot bakgrund av de uppgifter som patrullen lämnade till honom, bl.a. att AA var misstänkt för brott, att han var oberäknelig och hade ett våldskapital och att det fanns risk för att AA avvek. Cirka femton minuter efter att AA hade förts in i arresten hölls ett tolv minuter långt förhör med honom. Efter förhöret placerades AA på nytt i ett låst väntrum i avvaktan på att polisen kontaktade jouråklagaren och informerade henne om att hämtningsbeslutet hade verkställts och att AA hade hörts. Jouråklagaren beslutade att AA skulle frigges och AA kunde lämna arresten knappt en och en halv timme efter att förhöret hade avslutats.

Beslut om förlängning av kontaktförbudet meddelades senare samma dag och delgavs AA dagen efter.

Anmälan

AA anmälde händelsen till JO den 26 februari 2019 och anförde i huvudsak följande.

Den 23 februari kom fyra poliser hem till honom och uppgav att han skulle hämtas till förhör. Poliserna behandlade honom som om han var misstänkt för något, men informerade honom inte om vad han var misstänkt för. Han kördes till arresten och låstes in i ett rum i avvaktan på att förhör skulle hållas med honom. Innan han placerades i rummet fick han bl.a. lämna ifrån sig sina glasögon. Det var först vid förhöret som han fick information om att förhöret avsåg en ansökan om förlängning av kontaktförbud. Efter förhöret blev han återigen inlåst i ett rum i ungefär ytterligare en timme. Först därefter fick han tillbaka sina tillhörigheter och kunde lämna arresten.

Utredning

JO uppmanade Åklagarmyndigheten och Polismyndigheten att yttra sig.

Åklagarmyndighetens yttranden

Åklagarmyndigheten yttrade sig först den 14 oktober 2019 (riksåklagaren DD) och därefter, efter en uppmaning från JO om kompletterande uppgifter i fråga om varför AA angetts som misstänkt i hämtningsbeslutet, den 29 september 2020 (vice chefsåklagaren EE). Inför upprättandet av respektive yttrande hade BB och andra berörda befattningshavare fått tillfälle att lämna upplysningar.

Av BB:s upplysningar framgick att hon gjorde bedömningen att ärendet var angeläget och behövde hanteras på jouten. De omständigheter hon lade till grund för denna bedömning var att det gällande kontaktförbudet löpte ut tisdagen den 26 februari samt att AA tidigare var dömd för mycket allvarlig brottslighet mot skyddspersonen till ett längre fängelsestraff och under verkställigheten av fängelsestraffet hade begått nya brott mot skyddspersonen, som han hade dömts för i september 2018. Hon angav också att AA var villkorligt frigiven sedan mitten av november 2018 och att skyddspersonen i sin ansökan uttryckt stark rädsla för att AA skulle kontakta henne när kontaktförbudet löpt ut.

Enligt BB låg dessa omständigheter också till grund för hennes beslut om hämtning. Hon bedömde att det var av synnerlig vikt att ett förhör med AA genomfördes så snart som möjligt och att ett beslut om hämtning till förhör under helgen därför var proportionerligt. BB redogjorde också för hur beslut registreras i Åklagarmyndighetens ärendehanteringssystem Cåbra och uppgav bl.a. att systemet är konstruerat på ett sådant sätt att den person mot vilken förbudet avses gälla ("förbudspersonen") registreras som misstänkt i beslutshandlingen.

Chefsåklagaren vid City åklagarkammare i Stockholm och chefen för åklagarområde Stockholm pekade på vikten av att se över rutinen för registrering av förlängning av kontaktförbud och Åklagarmyndighetens ärendehanteringshandbok.

Åklagarmyndigheten redovisade följande bedömning i fråga om beslutet om hämtning utan föregående kallelse.

Jag kan inledningsvis konstatera att Polismyndigheten – av för mig oklar anledning – dröjt att underrätta åklagare om ansökan om förlängning av kontaktförbudet. Åklagare ska omedelbart underrättas när en sådan ansökan gjorts. Det är först när ansökan efter ett par veckor slutligen hanterats av Polisområde Stockholm City som åklagare har underrättats. Från en skyddspersons perspektiv är ett sådant dröjsmål beklagligt.

Polismyndighetens hantering har medfört att BB på sin jour en fredagskväll har behövt ta ställning till handläggningen av ansökan, däribland hur AA skulle höras i ärendet före beslut i frågan. Detta då kontaktförbudet skulle löpa ut påföljande tisdag och det varit angeläget att beslut i frågan om förlängning skulle ske eller inte skulle hinna fattas innan dess. Förbudet har grundats på ett synnerligen allvarligt våldsbrott mot skyddspersonen och på ytterligare brott som AA återfallit i mot henne.

BB har alltså i en joursituation under helgtid varit tvungen att se till att ärendet kunnat handläggas och bli klart för avgörande särskilt skyndsamt. Jag kan vidare – mot bakgrund av AA:s allvarliga brott mot skyddspersonen och återfall mot henne under pågående verkställighet – inte tolka BB på annat sätt än att hon bedömt att AA inte skulle hörsamma en kallelse och att en kallelse dessutom skulle riskera att medföra att han skulle undanhålla sig ett förhör med den troliga följden att en eventuell förlängning inte skulle kunna beslutas före förbudstidens utgång. Vidare har hämtningen verkställts och förhöret hållits i Göteborg, inte i Stockholm, efter att Polisområde Stockholm City tagit hjälp av Polisområde Göteborg. Detta är vedertaget förfaringsätt vid personella tvångsmedel där den som är föremål för tvångsmedlet befinner sig på en annan ort än den där utredningen bedrivs.

Mot denna bakgrund anser jag att det funnits skäl enligt 23 kap. 7 § RB att hämta AA till förhör och att det också varit förenligt med ändamåls-, behovs- och proportionalitetsprinciperna. I sammanhanget vill jag framhålla att huruvida det i ett visst ärende finns skäl att hämta en person till förhör delvis är en bedömningsfråga där man kan ha olika uppfattningar utan att en av dem kan sägas vara direkt felaktig.

Det är bl.a. av rättssäkerhetsskäl viktigt att det av dokumentationen i ett ärende går att utläsa vilket tvångsmedelsbeslut som fattats och vilka omständigheter som legat till grund för beslutet. I detta ärende har BB inte motiverat beslutet närmare i tvångsmedelsblanketten. Det finns en särskild ruta i tvångsmedelsblanketten där motiveringen till beslut om hämtning kan antecknas. Även om det inte finns någon lagstadgad skyldighet att ange vilka omständigheter som legat till grund för beslut om tvångsmedel är det naturligtvis önskvärt om BB hade motiverat skälen för sitt beslut.

Efter att BB fattat beslutet om hämtning har polisen haft att kontakta åklagare när förhöret genomförts. I praktiken innebär det att den hörde blir kvar hos polisen tills denna kontakt tagits och åklagare fattat de beslut som behöver fattas. Så har också skett i detta ärende och sker även regelmässigt när åklagare beslutar om andra personella tvångsmedel. *[Den åklagare som tog över jouransvaret från BB, JO:s anmärkning]* har direkt efter att polisen kontaktat henne beslutat att frige AA. Hon har dessförinnan inte som jouråklagare haft anledning att handlägga eller följa upp ärendet och inte heller haft rättslig möjlighet att ompröva hämtningsbeslutet. Enligt min mening följer förfarandet i detta ärende gängse rutiner för hur polis och åklagare arbetar, särskilt under jourtid.

När det slutligen gäller hur och var AA förvarats hos polisen är det min uppfattning att det i princip aldrig eller sällan förekommer diskussioner mellan åklagare och polis om den praktiska hanteringen vad gäller förvaring av personer som är föremål för tvångsmedel såsom hämtning till förhör eller anhållande. Det har inte heller diskuterats i detta ärende. Huruvida polisen valt att placera AA i arresten är inget som BB eller *[den åklagare som tog över jouransvaret från BB, JO:s anmärkning]* kan anses ansvariga för. Dessutom har, som redan nämnts,

Polisområde Stockholm City tagit hjälp av poliser från Göteborg för verkställandet av tvångsmedlet. Verkställandet och den efterföljande hanteringen har alltså genomförts av utredare vid ett annat polisområde utan att åklagare involverats. Vilka kontakter som förevarit mellan de olika polisområdena har inte gått att utläsa av tillgängliga handlingar i ärendet.

Åklagarmyndigheten redovisade följande bedömning om varför AA angetts som misstänkt i hämningsbeslutet.

AA har registrerats i ärendet som utpekad person. Detta i enlighet med Åklagarmyndighetens Ärendehanteringshandbok. Att en person registreras som utpekad person betyder inte att personen är misstänkt för brott utan att personen är åklagarens motpart i ärendet. Åklagarens beslut om hämtning till förhör av AA i egenskap av utpekad person har således varit i enlighet med inom Åklagarmyndigheten gällande rutiner.

Det är naturligtvis olyckligt att AA, efter verkställandet av åklagarens hämningsbeslut, placerades i arresten trots att han inte var misstänkt för något brott. Detta är dock enligt min uppfattning ingenting som vare sig åklagaren eller Åklagarmyndigheten kan anses ansvarig för. I den beslutshandling som expedierades till polisen angavs AA visserligen som misstänkt, men det framgick av handlingen att grunden för beslutet inte var ett brott utan en ansökan om förlängning av kontaktförbud.

Jag kan konstatera att Cåbra inte är helt anpassat för registrering av tvångsmedelsbeslut i ärenden som inte avser utredning om brott. Av den anledningen överlämnas en kopia av detta beslut tillsammans med kammarledningens och områdeschefens yttrande till enheten för it-utveckling.

Polismyndighetens yttrande

Polismyndigheten (enhetschefen FF) yttrade sig den 8 juni 2020 efter att de befattningshavare som berörs av JO:s utredning hade fått tillfälle att lämna upplysningar.

Hanteringen av ansökan om kontaktförbud

Polismyndigheten lämnade inledningsvis en utförlig redogörelse för hur ansökan om förlängning av kontaktförbudet hade hanterats från det att ansökan kom in till myndigheten den 12 februari och fram till att den registrerades den 22 februari 2019 och lämnades över till Åklagarmyndigheten. Bland annat kunde Polismyndigheten konstatera att när ansökan nådde en befattningshavare inför hennes semester bad hon sina medarbetare att fortsätta hantera den utan att peka ut någon särskild ansvarig, vilket resulterade i att ansökan blev liggande i sju dagar utan någon åtgärd. Av Polismyndighetens redogörelse, som inte återges ytterligare här, framgår sammanfattningsvis att det förekom ett flertal fel och brister i handläggningen under denna tid. Detta är förklaringen till att ansökan registrerades och handläggningen av den påbörjades först tio dagar efter att den kom in till Polismyndigheten.

Polismyndigheten konstaterade i sin bedömning av handläggningen av ansökan om förlängning av kontaktförbudet att man underrättat åklagaren om ansökan först efter tio dagar och att myndigheten förtjänar kritik för detta.

Polismyndigheten redogjorde också för vilka åtgärder som myndigheten har vidtagit för att komma till rätta med bristande rutiner vid handläggningen av frågor om kontaktförbud.

Verkställigheten av hämningsbeslutet

Polismyndigheten pekade inledningsvis på att AA i åklagarens beslut hade angetts som misstänkt och att förlängning av kontaktförbud hade antecknats under rubriken brottsgrund.

Polismyndigheten redovisade uppgifter från två poliser som ingick i den patrull som verkställde hämningsbeslutet. Enligt poliserna framgick det av handlingarna i ärendet att den berörda personen var misstänkt och att han skulle höras om förlängning av ett kontaktförbud. Poliserna uppgav också att de körde AA till arresten eftersom han stod antecknad som misstänkt men att de inte kunde minnas vilken ytterligare information som de lämnade till stationsbefälet i arresten i samband med överlämningen.

Polismyndigheten sammanfattade de uppgifter som de berörda befattningshavarna hade lämnat i fråga om beslutet att placera AA i ett låst väntrum enligt följande.

Det var CC [...] som fattade besluten att placera AA i ett låst väntrum i väntan på förhöret respektive efter förhöret. CC grundade sig på den information han fick av patrullen som verkställde hämtningen av AA och förde honom till personintaget att AA var misstänkt för brott. Till följd av detta agerade CC utifrån de förutsättningar som han uppfattade förelåg och med de åtgärder som fanns till hands under en förundersökning. Den rättsliga grunden för besluten var således 23 kap. 9 § fjärde stycket rättegångsbalken. Besluten dokumenterades i protokoll för avvisering och slutrapport för intern där tidsangivelser och händelser framgår.

Polismyndigheten redovisade även uppgifter från vissa andra befattningshavare. Av dessa framgick bl.a. att det endast är personer som misstänks för brott som ska föras till arrestavdelningen och att personer som ska höras men som inte är misstänkta för något brott ska föras till en annan plats än till arrestavdelningen.

Polismyndigheten redovisade följande bedömning.

Utredningen visar att de handlingar, bl.a. åklagarens beslut och underlaget för ansökan om förlängning, som mejlades till utredningsjouren i Göteborg innefattade uppgift om att AA skulle höras om sin inställning till förlängning av kontaktförbud. De poliser som fick i uppdrag att verkställa hämtningen tog enligt uppgift del av handlingarna, men fick den felaktiga uppfattningen att AA även var misstänkt för brott.

Detta resulterade i att AA behandlades som misstänkt för brott från att han hämtades i sin bostad den 23 februari 2019 kl. 14.05 till dess att han släpptes fri från personintaget kl. 16.10. I egenskap av misstänkt fördes han till personintaget (arresten) i stället för till vanligt förhållningsställe, stationsbefälets beslut om insättning i arresten fattades mot felaktig bakgrundsinformation och AA kom såsom misstänkt att visiteras och förvaras i ett låst väntrum (att skiljas från arrestcell) både före och efter förhöret.

Som förklaring har de ingripande poliserna i huvudsak hänvisat till åklagarbeslutets ordalydelse där AA som berörd person var uppsatt som

misstänkt. Polismyndigheten kan dela uppfattningen att beslutets utformning genom formuleringarna ”MISSTÄNK” och ”BROTTSGRUND” till viss del är förvillande. Vid verkställighet av en tvångsåtgärd som innebär ett frihetsberövande av en person krävs dock en särskild noggrannhet och av handlingarna i övrigt framgick att AA endast skulle höras om sin inställning till ansökan om förlängning av ett pågående kontaktförbud. Polismyndigheten, som inte har annan anledning än att anta att fråga om ett olyckligt misstag i ett enskilt fall föreligger, kan inte annat än beklaga det inträffade.

Enligt Polismyndigheten har inte annat framkommit än att ansvarigt stationsbefäl för personintaget (arresten) agerat och fattat beslut utifrån de – om än felaktiga – rättsliga förutsättningar som gavs genom uppgiften att AA såsom misstänkt var förd till personintaget.

Det bör slutligen noteras att förhöret med AA med hänsyn till förhållandena vid personintaget kom att hållas skyndsamt och att frihetsberövandet understeg fristen för annan än misstänkt om sex timmar i 23 kap. 9 § RB.

Rättslig reglering

Bestämmelser om kontaktförbud

Kontaktförbud regleras i lagen om kontaktförbud (kontaktförbudslagen) och i förordningen om kontaktförbud (kontaktförbudsförordningen). Frågor om kontaktförbud ska handläggas skyndsamt (se 6 a § kontaktförbudslagen). Skyndsamhetskravet gäller för alla myndigheter som handlägger kontaktförbud, dvs. polis, åklagare och domstol (se prop. 1987/88:137 s. 44). Åklagaren ska omedelbart underrättas om en begäran om kontaktförbud har gjorts till polisen (se 3 § kontaktförbudsförordningen).

Innan frågan om kontaktförbud prövas ska den mot vilken förbudet avses gälla underrättas om uppgifter som tillförts ärendet genom någon annan än honom eller henne själv och ges tillfälle att yttra sig över dem. Frågan får dock avgöras utan att så har skett bl.a. om åtgärderna är uppenbart obehövliga eller om avgörandet inte kan skjutas upp. Åklagaren bestämmer om hur underrättelsen ska ske. (Se 11 § kontaktförbudslagen.)

Åklagaren får anlita biträde av polisen för utredning av frågor om kontaktförbud (se 9 § kontaktförbudslagen).

Genom en hänvisning i 9 § andra stycket kontaktförbudslagen till vissa bestämmelser i 23 kap. rättegångsbalken (RB) kan bl.a. hämtning till förhör enligt 23 kap. 7 § RB tillämpas även i en utredning om kontaktförbud.

Vid tillämpning av 23 kap. rättegångsbalken i ett ärende om kontaktförbud jämföras den mot vilken förbudet ska gälla i vissa fall med den som är misstänkt för brott. Det gäller dock inte bestämmelsen i 23 kap. 9 § RB som bl.a. reglerar hur länge en person är skyldig att stanna kvar för förhör och vem som får tas i förvar under den tid som han eller hon är skyldig att stanna kvar för förhör. (Se 9 § andra stycket kontaktförbudslagen.)

En åklagare ska som huvudregel fatta beslut i fråga om kontaktförbud inom två veckor från att ansökan kommit åklagaren till handa. Detsamma gäller när en

begäran görs om förlängning av ett kontaktförbud. (Se 1 § Åklagarmyndighetens föreskrifter om ändring i Åklagarmyndighetens föreskrifter (ÅFS 2011:6) om kontaktförbud, ÅFS 2020:2.) Före den 1 oktober 2020 gällde dock att ett beslut om kontaktförbud som huvudregel skulle fattas inom en vecka.

Hämtning till förhör utan föregående kallelse och förvarstaggande

En person som ska förhöras får under vissa förutsättningar hämtas till förhöret utan föregående kallelse. En förutsättning för att det ska få ske är bl.a. att den som ska förhöras uppehåller sig inom en väglängd av tio mil från den plats där förhöret ska hållas och att det skäligen kan befaras att han eller hon inte skulle följa en kallelse eller skulle undanröja bevis eller på annat sätt försvåra utredningen om han eller hon kallades till förhöret. (Se 23 kap. 7 § andra stycket RB.)

När det är av synnerlig vikt för utredningen att förhöret äger rum får hämtning enligt vad som nyss sagts ske oavsett väglängden (se 23 kap. 7 § tredje stycket RB).

Hämtning till förhör av den som inte är misstänkt för brott bör äga rum endast när det föreligger skäl av särskild vikt för en sådan åtgärd (se 23 kap. 7 § fjärde stycket RB). Så kan vara fallet om förhöret inte eller endast med avsevärd svårighet kan hållas på den plats där den som ska höras befinner sig eller att det med hänsyn till brottets beskaffenhet och omständigheterna i övrigt krävs särskild skyndsamhet (se prop. 2001/02:147 s. 31).

En person kan alltså hämtas till ett förhör om det befaras att han eller hon håller sig undan eller kan komma att påverka utredningsunderlaget sedan han eller hon genom kallelse fått kännedom om det förestående förhöret. Några andra omständigheter än de nu nämnda, t.ex. en allmän önskan om att påskynda en utredning, utgör inte laglig grund för att besluta om hämtning utan föregående kallelse. (Se bl.a. JO 2012/13 s. 140.)

Det måste finnas någon konkret omständighet som talar för att förhörspersonen inte skulle följa en kallelse eller skulle undanröja bevis eller försvåra utredningen om han eller hon fick en kallelse. En bedömning av att det finns risk för uteblivande kan exempelvis grundas på att förhörspersonen tidigare uteblivit efter kallelse. (Se Gunnel Lindberg, Straffprocessuella tvångsmedel, 4 upplagan, s. 174 f. och JO 2012/13 s. 140.)

Ett beslut om hämtning till förhör är verkställt och upphör när den hämtade har kommit till förhörslokalen. Då blir i stället reglerna i 23 kap. 9 § RB om skyldighet att stanna kvar för förhör tillämpliga. Som framgår ovan jämföras inte den mot vilken ett kontaktförbud ska gälla med den som är misstänkt för brott vid tillämpningen av denna bestämmelse. Det finns inte lagstöd för att den som ska förhöras i ett kontaktförbudsärende tas i förvar, dvs. låses in, och denne ska alltså placeras i en oläst lokal under den tid som han eller hon är

skyldig att stanna kvar för förhöret. (Se 23 kap. 9 § fjärde stycket RB, 9 § andra stycket kontaktförbudslagen, prop. 1996/97:175 s. 53 f., och Gunnel Lindberg, a.a. s. 190.)

Dokumentation

Det är av stor vikt ur rättssäkerhets- och kontrollsynpunkt att beslut om tvångsmedel dokumenteras klart och noggrant. För att det ska vara möjligt att i efterhand kontrollera om det funnits förutsättningar för ett beslut om hämtning måste de omständigheter anges som ligger till grund för beslutet. (Se bl.a. JO 2009/10 s. 72 och mitt beslut den 14 oktober 2020, dnr 7674-2018.)

Bedömning

Granskningens inriktning

Min granskning har varit inriktad på dels hur Polismyndigheten hanterade ansökan om förlängning av kontaktförbudet, dels de rättsliga grunderna för att utan föregående kallelse hämta AA till förhör och att därefter placera honom i ett låst väntrum i arresten.

Polismyndighetens hantering av ansökan om förlängning av kontaktförbudet

Polismyndigheten har i sitt yttrande utförligt redogjort för hur ansökan om förlängning av kontaktförbudet hanterades. Polismyndigheten har också redovisat flera fel och brister i hanteringen av ärendet, bestående i bl.a. bristande registrering av handlingar och oacceptabla dröjsmål i handläggningen. Jag delar Polismyndighetens bedömningar beträffande dessa fel och brister men uppehåller mig inte närmare vid dem här.

Med hänsyn till det skyndsamhetskrav som gäller för frågor om kontaktförbud och att en ansökan som kommit in till Polismyndigheten omedelbart ska lämnas över till Åklagarmyndigheten är det självfallet inte godtagbart att det dröjde tio dagar innan den lämnades över till Åklagarmyndigheten. Polismyndigheten kritiserar för hur ansökan om förlängning av kontaktförbudet hanterades innan den lämnades över till Åklagarmyndigheten.

Beslutet om hämtning till förhör utan föregående kallelse

Beslutet var bristfälligt motiverat och dokumenterat

I sitt yttrande med anledning av JO:s utredning har BB uppgett att hon till grund för sitt beslut om hämtning lade samma omständigheter som hon lade till grund för sin bedömning att ärendet var angeläget och att det behövde hanteras under helgen, dvs. under jourtid.

De omständigheter som BB har hänvisat till i sitt yttrande är bl.a. att kontaktförbudet löpte ut kommande tisdag, att AA tidigare var dömd för mycket allvarlig brottslighet mot skyddspersonen och att han under verkställigheten av fängelsestraffet hade begått nya brott mot skyddspersonen. BB har också uppgett att hon bedömde att det var av synnerlig vikt att ett förhör med AA

genomfördes så snart som möjligt och att ett beslut om hämtning till förhör under helgen därför var proportionerligt.

Jag instämmer i BBs bedömning att det var angeläget att skyndsamt påbörja handläggningen av ansökan om förlängning av kontaktförbudet. Ingen av de omständigheter eller överväganden som BB redogjort för i utredningen här framgår dock av vare sig beslutet om hämtning till förhör eller av annan dokumentation i ärendet. Det är naturligtvis en brist. Som jag pekat på ovan är det ur rättssäkerhets- och kontrollsynpunkt av stor vikt att beslut om tvångsmedel dokumenteras klart och noggrant.

Det fanns inte grund för att hämta AA utan föregående kallelse

För att hämta någon till förhör utan föregående kallelse krävs att det finns en konkret omständighet som talar för att förhörspersonen inte skulle följa en kallelse eller skulle undanröja bevis eller försvåra utredningen om han eller hon fick en kallelse. En allmän önskan om att påskynda en utredning utgör som jag nämnt inte grund för ett beslut om hämtning utan föregående kallelse.

Till skillnad från vad Åklagarmyndigheten anfört i sitt yttrande anser jag inte att de omständigheter som BB angett är sådana konkreta omständigheter som med någon nämnvärd styrka talade för att AA inte skulle ha följt en kallelse eller att han skulle ha försvårat utredningen om han kallats till förhöret. Såvitt framkommit fanns det inga uppgifter om att AA tidigare skulle ha uteblivet från förhör eller hållit sig undan.

Dessutom gäller, som nämnts, att hämtning till förhör av en person som inte är misstänkt för brott endast bör äga rum när det föreligger skäl av särskild vikt för en sådan åtgärd. Det har inte framkommit något som utgör ett skäl av särskild vikt för hämtningen.

Det saknades således grund för beslutet att hämta AA till förhör utan föregående kallelse.

Av de uppgifter som BB lämnat i utredningen hos JO kan jag inte se att hon, med beaktande av behovs- och proportionalitetsprinciperna, ens övervägde andra, mindre ingripande åtgärder än att hämta AA till ett förhör utan föregående kallelse. Sådana överväganden ska självfallet alltid göras innan man beslutar om ett tvångsmedel.

Avslutningsvis vill jag kommentera vad BB har uppgett om att hon ansåg att det var av synnerlig vikt att ett förhör genomfördes så snart som möjligt. Hennes uttalande kan uppfattas som att hon vid sin bedömning av om hon skulle besluta om hämtning gjorde överväganden utifrån bestämmelsen i tredje stycket i 23 kap. 7 § RB. Den bestämmelsen innehåller en undantagsregel om att hämtning får ske oavsett väglängden, när det är av synnerlig vikt att förhöret äger rum. Jag vill mot den bakgrunden framhålla att bestämmelsen i tredje stycket inte utgör en självständig grund för ett beslut om hämtning. För att den

ska kunna tillämpas krävs det att någon av de situationer som anges i första och andra styckena föreligger.

Sammanfattning i denna del

Jag har alltså funnit att beslutet om hämtning var bristfälligt dokumenterat och motiverat och att det dessutom saknade rättslig grund. BB kritiserar för dessa brister.

Beslutet att placera AA i ett låst väntrum i arresten

Jag kan inledningsvis konstatera att det inte fanns lagstöd för att placera AA i ett låst väntrum i arresten. Enligt de rutiner som tillämpas för den aktuella arresten borde han för övrigt inte ens ha förts till arrestintaget.

Av utredningen framgår att patrullen som verkställde hämtningsbeslutet hade tillgång till handlingar från åklagaren där det framgick att AA skulle höras om förlängning av ett kontaktförbud, vilket patrullen också verkar ha noterat. I beslutet om hämtning till förhör hade AA dock angetts som misstänkt. Det gav patrullen den felaktiga uppfattningen att AA var misstänkt för brott, varför patrullen körde AA till arresten. Patrullen upplevde vidare att AA:s uppträdande var oberäkneligt. Enligt stationsbefälet CC var det den information han fick från patrullen som låg till grund för hans beslut att placera AA i ett låst väntrum såväl före som efter förhöret.

Jag kan instämma i Polismyndighetens uppfattning att utformningen av beslutet om hämtning till förhör till viss del var förvillande då AA angavs som misstänkt i beslutet. Som Polismyndigheten har påpekat måste dock särskild noggrannhet iakttas vid beslut om och verkställighet av tvångsåtgärder. Det innebär att varje tjänsteman som ska besluta om eller verkställa en tvångsåtgärd är skyldig att grundligt och omsorgsfullt göra en bedömning av den information som finns tillgänglig och se till att motstridiga eller osäkra uppgifter kontrolleras innan ett beslut fattas eller verkställs.

Det går av utredningen inte att med säkerhet utläsa vilken information som patrullen lämnade till CC vid överlämnandet av AA i arresten. Utredningen medger inte heller någon säker slutsats om vilken övrig information i ärendet som CC tog del av inför beslutet att låta AA invänta förhöret i ett låst väntrum. Av utredningen framgår dock att det genom åklagarens beslut fanns information hos Polismyndigheten om att AA skulle höras om en ansökan om förlängning av ett kontaktförbud. Polismyndigheten kan därför inte undgå kritik för det inträffade.

Att AA hade angetts som misstänkt i beslutet om hämtning tycks ha bidragit till att han placerades i ett låst väntrum. Det har emellertid inte kommit fram någon omständighet som ger anledning att kritisera vare sig Åklagarmyndigheten eller BB för detta.

Avslutande synpunkter

Vissa av de fel och brister som Polismyndigheten har identifierat när det gäller myndighetens hantering av ansökan om förlängning av kontaktförbudet beror på att riktlinjer och rutiner inte följdes. Jag välkomnar därför den handbok om kontaktförbud som Polismyndigheten beslutat om under 2020 liksom att handläggningen av kontaktförbudsfrågor kommer att hanteras digitalt framöver. På det sättet bör de brister i handläggningen som identifierats i detta ärende kunna undvikas i fortsättningen. Jag vill i detta sammanhang även peka på vikten av att det vid varje tillfälle för varje ärende finns en ansvarig handläggare i tjänst så att handläggningen i brådskande ärenden inte fördröjs.

Jag välkomnar också Åklagarmyndighetens översyn med anledning av de begränsningar som finns i myndighetens ärendehanteringssystem vid registreringen av vissa tvångsmedelsbeslut.

Ärendet avslutas.